

Jaarverslag 2016

Vier vrouwen, een teek en twee junks

Stichting Vogelringstation Meijndel

Foto voorpagina: Bruine Boszanger, Meijndel, Wassenaar, 16 oktober 2016 (Vincent van der Spek).

Spek, V van der, M Verrips & R van der Vliet (2017). Jaarverslag 2016. Stichting Vogelringstation Meijndel.

Dit is een uitgave van Stichting Vogelringstation Meijndel. De stichting houdt zich bezig met de studie van in het wild levende vogels door middel van ringonderzoek in Meijndel, Wassenaar.

Teksten

Maarten Verrips (CES)

Rinse van der Vliet (zoönosenonderzoek)

Vincent van der Spek (overige teksten)

Eindredactie

Vincent van der Spek en Rinse van der Vliet

Fotografie

© Cornelis Fokker: afbeelding 3 en 14

© Nadine Hollevoet: afbeelding 10

© Rinse van der Vliet: afbeelding 11

© Vincent van der Spek: overige foto's

Stichting Vogelringstation Meijndel

Acaciastraat 212

2565 KJ Den Haag

t: 06 - 41 00 98 89

m: v.vanderspek@gmail.com

Rekeningnummer: NL41INGB0001531203 t.n.v. Stichting Vogelringstation Meijndel te Den Haag.

Het ringen door stichting VRS Meijndel is mede mogelijk dankzij Dunea (sponsoring, terreinvergunningen, faciliteiten en onderhoud), Staatsbosbeheer (terreinvergunningen Duivenvoordse Polder), het Vogeltrekstation (ringvergunningen) en de Haagse Vogelbescherming (sponsoring).

Samenvatting

Waar ligt de lat? Die vraag stelden we in het jaarverslag van 2015, nadat we kwantitatief de twee beste jaren van deze eeuw achter de rug hadden. Jaren die kwalitatief ook nog eens uitstekend waren. In 2016 keerden we terug op planeet aarde. Na een aardige CES volgde een zeer slechte zomer. Vanaf half augustus verbeterden de vangsten aanzienlijk, maar hoewel de daggemiddelden eigenlijk prima waren, bleef de bezetting het hele najaar ondermaats. Hier verwijst de ironische ondertitel van het verslag ook naar: zowel positieve als negatieve relatieperikelen, een maandenlange uitschakeling van een vaste ringer wegens Lyme (die er gelukkig weer bovenop kwam) en een inbraak, waarbij al onze waardevolle spullen verdwenen en waardoor het minimaal een week duurde voordat we weer enigszins op orde waren, speelden daarbij allemaal een rol.

Uiteindelijk wisten we op 58 vangdagen 5.460 vogels te ringen en 485 vogels terug te vangen. Dat ligt nog wel boven het langjarige gemiddelde (vanaf 2000), al wordt dat gedrukt door het lage aantal vangsten in de beginjaren. Vooral het aantal geringde soorten was bedroevend laag: 63, het laagste sinds 2007. Een reeks soorten die we normaalgesproken (vrijwel) jaarlijks vangen, ontbrak. Vooral Porseleinhoen, Oeverloper, Gierzwaluw, Boomleeuwerik, Paapje en Keep springen in het oog. Daarnaast werden vrijwel geen soorten geringd die onregelmatig in onze netten belanden.

Hoewel er maar één jaarrecord verbroken werd (Gaai), was er desalniettemin een aantal soorten die ruim boven het gemiddelde vertegenwoordigd was. Nogmaals: in het najaar lag het niet aan de daggemiddelden en de vangdagen waren dan meestal ook heel aardig – en gezellig.

Buiten Meijndel werden in de regio nog 58 vogels van negen soorten geringd. Liefst zeven van deze soorten werden niet ook in Meijndel geringd. Bij elkaar opgeteld werden door de stichting daarmee uiteindelijk 5.518 vogels van 70 soorten van een ring voorzien.

Het mooie is natuurlijk dat 2017 alle kansen biedt op een beter jaar. We kijken er naar uit!

Afbeelding 1. Bladkoning kende, in tegenstelling tot veel andere soorten, een prima jaar. Meijndel, Wassenaar, 4 oktober 2016. Op deze dag werd het dagrecord aangescherpt tot vijf (was drie op meerdere dagen).

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Hoofdstuk 1-Algemene informatie	6
1.1 Geschiedenis van de ringstations in Meijendel	6
1.2 Medewerkers in 2016	6
1.3 Vergunningverlening	6
1.4 Publicaties in 2016	6
1.5 PR en educatie	6
1.6 Dankwoord	7
Hoofdstuk 2-Methoden en het Weer in 2016	8
2.1 Methoden, onderzoeken en inspanning	8
2.2 Het weer in 2016	8
Hoofdstuk 3-Resultaten	9
3.1.1 Inleiding resultaten	9
3.1.2 Jaarrecords	10
3.1.3 Nieuwe soorten	10
3.2 Constant Effort Sites (CES): broedseizoen 2016	11
3.3 Voorjaarstrek, dispersie en najaarstrek: soortbesprekingen	13
3.4 Najaarsfenologie	20
3.5 DNA-onderzoek	21
3.6 Zoönosenproject	21
3.7 Aantal geringde vogels in Meijendel per soort 2000-2016	22
3.8 Vangsten buiten Meijendel	24
Hoofdstuk 4-Terugmeldingen	25
4.1 Eigen terugvangsten	25
4.2 Elders geringd, in Meijendel teruggevangen	25
4.3 In Meijendel geringd, elders teruggemeld	27
Hoofdstuk 5-Waarnemingen op en rondom de ringbaan	29
5.1 Vogelwaarnemingen	29
5.2 Overige waarnemingen	29
Literatuur	30

Inleiding

In dit jaarverslag worden de inspanningen en resultaten van Stichting Vogelringstation Meijndel, Wassenaar (Zuid-Holland; hierna: Vrs Meijndel) uit het jaar 2016 gepresenteerd.

Hoofdstuk 1 behandelt diverse algemene onderwerpen aangaande het ringstation, in hoofdstuk 2 worden de methoden en het weer besproken. Het derde hoofdstuk gaat in op de resultaten van de verschillende projecten van Vrs Meijndel. Dat zijn achtereenvolgens:

- Broedvogelonderzoek CES
- Dispersie van Nachtegalen
- Voorjaars trek, dispersie en najaars trek
- DNA-onderzoek naar Tjiftjaffen, Fitissen en Braamsluiers
- Zoönosenproject
- Vangsten buiten Meijndel

Hoofdstuk 4 behandelt de terugmeldingen die het afgelopen jaar werden ontvangen, met daarin een selectie van de eigen interessante terugmeldingen; de elders geringde vogels die in Meijndel werden gecontroleerd/teruggevangen en de vogels die in Meijndel werden geringd en elders werden afgelezen. Tot slot is er aandacht voor opvallende losse waarnemingen van vogels en andere soortgroepen op en rondom de ringbaan.

Afbeelding 2. Waterpieper op een paaltje van het slagnet, Meijndel, Wassenaar, 30 oktober 2016.

1. Algemene informatie

1.1 Geschiedenis van de ringstations in Meijndel

Het ringen in Meijndel startte in 1927 met de oprichting van Ringstation Wassenaar: het eerste ringstation in Nederland. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden de ringactiviteiten vanaf 1942 noodgedwongen gestaakt. Door de bouw van de Atlantikwall verdween deze ringbaan in zijn geheel; wederopbouw was na de oorlog op deze plek niet meer mogelijk. In de periode 1955-1962 was, wat nu het Centrum voor Vogeltrek en – demografie is (“Het Vogeltrekstation”), destijds gevestigd in Leiden, actief op de huidige ringplek: ca. 700 meter zuidelijker en 100 meter oostelijker ten opzichte van de oude plek. In 1963 werd, na het verhuizen van het Vogeltrekstation (VT) naar Arnhem, Stichting Vogelringstation Meijndel opgericht. De vangmiddelen werden door het VT aan de kersverse stichting geschonken. Medio jaren '90 werd nog maar weinig actief geringd. Binnen de gebieden van beheerder Duinwaterbedrijf Zuid-Holland (thans Dunea) werd eveneens door in omvang kleine clubs geringd aan de Wassenaarse Slag (Vrs De Beer) en op Solleveld (Vrs Van Engelen). Om de voortgang te bewaken besloot de beheerder, nadat zij De Beer wilden ontmantelen wegens regeneratie van hun vanggebied, alle activiteiten te centreren op de huidige plek. Zo maakte de stichting in 2000 een herstart. De huidige activiteiten zijn daarvan het gevolg.

1.2 Medewerkers in 2016

In 2016 bestond de ringgroep uit de ringvergunninghouders Wijnand Bleumink (voorzitter), Morrison Pot, Vincent van der Spek (secretaris), Jan Vegelin, Maarten Verrips en Rinse van der Vliet (penningmeester) en de assistenten Rob ter Ellen, Cornelis Fokker, Wouter van der Ham, Peter Lina, Richard Notenboom, Wouter van Pelt, Peter Spierenburg, Gijsbert Twigt en Max van Waasdijk. Nadine Hollevoet en Ghita de Jong waren zeer regelmatige bezoekers die hier een vermelding verdienen.

1.3 Vergunningverlening

De benodigde ringvergunningen worden op voorspraak van het Centrum voor Vogeltrek en – demografie (“Het Vogeltrekstation”) te Wageningen afgegeven door het Ministerie van Economische Zaken. De benodigde terreinvergunningen worden verstrekt door terreinbeheerders Dunea (Meijndel) en Staatsbosbeheer (Duivenvoordse Polder).

1.4 Publicaties in 2016

In 2016 verscheen het jaarverslag van 2015 (Van der Spek, Verrips & Van der Vliet, 2016). Verder verschenen er geen publicaties.

1.5 PR en educatie

We verzorgden een presentatie over ringen anno 2016 voor de Avifaunistische Kring Nederland (sectie van de Nederlandse Ornithologische Unie) in een tweeluik met een excursie eerder die dag. Tijdens de najaarsvergadering van VWG Meijndel hielden we een presentatie over de resultaten van 2015, aangevuld met enkele actuele onderwerpen (zoönosen) en een vingeroefening over hoe resultaten van broedvogelmonitoring aan CES-gegevens gekoppeld kunnen worden.

In het najaar waren er vier excursies op de ringbaan: voor de Avifaunistische Kring Nederland, een dubbele voor bewonersvereniging de Kievit (onze burens uit Wassenaar) en voor het Duurzaamheidsteam van de Gemeente Den Haag.

Op 24 augustus legde Sven Pekel (Vrs Van Lennep, Bloemendaal) met succes zijn examen bij ons af. Gefeliciteerd Sven!

Op 7 oktober werden we op locatie door het AD geïnterviewd over trek van Roodborsten: een mooi laagdrempelig stuk voor een breed publiek. Een tv-opname voor VARA's Vroege Vogels over Bokjes ging niet door omdat het perceel in de Duivenvoordse Polder volledig verdroogd was en er voor het eerst sinds de start van het project geen Bokjes aanwezig waren! Het item is verschoven naar 2017.

Afbeelding 3. De ringershut in de vroege ochtend van 8 oktober 2016

1.6 Dankwoord

Allereerst zijn wij dank verschuldigd aan beheerder Dunea voor het afgeven van de terreinvergunningen en voor de financiële bijdrage. Wij bedanken met name Hans Lucas en Eric van Gerrevink voor de reguliere contacten. Jenny van Leeuwen, Rutger Zeijpveld en Casper Zuiderduijn van Staatsbosbeheer worden bedankt voor de contacten over en terreinvergunningen voor de Duivenvoordse Polder (Bokjes). Frans Hooijmans en Adri Remeus van VWG Meijndel worden bedankt voor de samenwerking. Adri bedanken we daarnaast ook voor zijn inzet bij het vangen van Bokjes. De inspanningen van Peter de Knijff en zijn studenten (LUMC; Universiteit Leiden) zijn onontbeerlijk bij de DNA-analyses van veermateriaal. Het bestuur van de Haagse Vogelbescherming zijn wij zeer erkentelijk voor de geboden financiële steun.

2. Methoden en het weer

2.1 Methoden: onderzoeken en inspanning

Onderzoeken

In Meijndel zijn vijf projecten uitgevoerd: het gestandaardiseerde broedvogelonderzoek Constant Effort Sites (CES); het vangen van uitzwervende, jonge Nachtegalen (hoewel de inspanning dit jaar een stuk lager lag dan in eerdere jaren); de najaarstrek/dispersie van overige vogels; het DNA-onderzoek naar het voorkomen en de timing van Tjiftjaffen, Fitissen en Braamsluipers en het Zoönosenproject, waarbij bij een selectie van soorten bemonsterd wordt voor onderzoek naar virussen bij vogels.

In Meijndel wordt gebruik gemaakt van geluid (tijdens de CES alleen van niet-zangvogels), twee slagnetten (niet ingezet voor CES-vangsten) en maximaal 245 meter mistnet (meestal ca. 200). Buiten Meijndel zijn onder de vlag van de stichting pullen geringd in Leiden, Oegstgeest, Zoeterwoude, Rijswijk, Den Haag en Wassenaar. In het kader van het project Retrapping Adults for Survival (RAS) zijn Bokjes geringd in Wassenaar. De vangsten buiten Meijndel worden (kort) apart behandeld en komen niet terug in de jaartotalen, de tabellen enz.

Inspanning

In 2016 is in Meijndel op 58 dagen (tabel 1) een kleine 400 uur geringd (trektellen.nl). Dat is ongeveer de helft van het aantal uren dat in 2015 werd gevangen, toen de baan op 98 dagen bezet was. De grootste verschillen zaten in de maanden augustus en oktober: in 2015 in werd in die beide maanden op liefst 14 dagen vaker geringd dan in 2016.

Tabel 1. Aantal ringdagen per maand in 2016

jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	tot
4	0	2	2	4	3	7	7	12	14	3	0	58

zwart= alleen geluid van niet-zangvogels toegestaan i.v.m. broedvogeltellingen (maart – juni); CES beperkt aantal vangdagen met mistnetten en gebruik van geluid (ook in juli)

groen= maanden waarin vrijwel zonder beperkingen geringd kon worden, behoudens middelste zaterdag van september – maart (i.v.m. wintervogeltellingen; geen geluid).

2.2 Het weer in 2016

De winter was wederom erg zacht. Er waren drie dagen met lichte sneeuw in januari maar dat leverde bijna geen vangsten op. Het voorjaar was relatief droog en kenmerkte zich door een langdurige oostelijke stroming tussen eind april en half mei. Tussen juni en augustus was het weer een stuk onstuimiger. Dat het aantal zonuren en de temperatuur boven het gemiddelde uitsteeg was vooral te danken aan het aanhoudende mooie weer tussen half en eind augustus. Daarvoor viel ruim meer neerslag dan gemiddeld en (zuid)westelijke windstromingen overheersten. Er volgde een najaar met veel zon, weinig neerslag voor de tijd van het jaar en hoge temperaturen tot in oktober: in de media viel de uitdrukking Indian Summer dan ook geregeld. Aanvankelijk was de wind oostelijk, maar vooral in oktober overheerste een noordoostelijke stroming. Dat zorgde vaak voor aankomst van nachttrekkers, maar voor zeer weinig zichtbare dagtrek. November was een maand van extremen, waarin voor deze maand zowel extreem hoge als extreem lage temperaturen werden gemeten, al was het weer niet extreem genoeg voor vorsttrek (bronnen: www.weeronline.nl; www.knmi.nl).

3. Resultaten

3.1.1 Inleiding

In totaal werden in Meijndel op 58 vangdagen 5.460 vogels geringd en 485 vogels terug gevangen. Kwantitatief was het daarmee een bovengemiddeld jaar, al was het wel beduidend minder dan in recente jaren. De diversiteit was het met 63 soorten ongekend laag: het lag op het niveau van tien jaar eerder, toen nog geen werk werd gemaakt van het vangen van diverse soort(groep)en. Een reeks soorten die we normaalgesproken (nagenoeg) jaarlijks vangen, ontbrak. Vooral Porseleinhoen, Oeverloper, Gierzwaluw, Boomleeuwerik, Paapje en Keep springen in het oog. Daarnaast werden vrijwel geen soorten geringd die onregelmatig in onze netten belanden. Dit had twee oorzaken: 1) het voorjaar en de zomer waren, net als in de rest van Nederland, matig tot slecht en 2) de bezetting was dit jaar veel slechter dan in voorgaande jaren. In 2016 werd op liefst *veertig* dagen minder gevangen dan een jaar eerder.

De magere bezetting had diverse redenen en daar verwijst de ondertitel *vier vrouwen, een teek en twee junks* van dit verslag ook naar: positieve en negatieve relatieperikelen (geen zorgen: iedereen eindigde het jaar gelukkig), een langdurige uitschakeling wegens de ziekte van Lyme van één van de vaste krachten (ook dat kwam uiteindelijk goed) en een inbraak in de ringhut waren hier de oorzaak van. Bij de inbraak leden we niet alleen aanzienlijke financiële schade, het duurde een week voordat de baan weer vangklaar was. Daarnaast verdween ook onze administratie, waarvan een deel nog niet in landelijke database GRIEL zat. Uiteindelijk verloren we daarmee ca. 1000 records en die schade was niet in geld uit te drukken.

Al met al mogen we stellen dat, zeker in het najaar, de daggemiddelden hoog waren, maar met een reguliere bezetting had er veel meer in gezeten.

Het totaal aantal vangsten per soort in 2016, het aantal vangsten per soort in de periode 2000-2015 en het jaargemiddelde over die periode is weergegeven in hoofdstuk 3.7.

Hoewel er maar één jaarrecord verbroken werd (Gaai), was er desalniettemin een aantal soorten dat ruim boven het gemiddelde vertegenwoordigd was. Nogmaals: in het najaar lag het niet aan de daggemiddelden en de vangdagen waren dan meestal ook heel aardig – en gezellig.

Buiten Meijndel werden in de regio nog 58 vogels van negen soorten geringd. Liefst zeven van deze soorten werden niet ook in Meijndel geringd. Bij elkaar opgeteld werden door de stichting daarmee uiteindelijk 5.518 vogels van 70 soorten van een ring voorzien.

Afbeelding 4. Vlaamse Gaai, nestjong, Meijendel, Wassenaar, 27 mei 2016. Dankzij een nest met vijf jongen kreeg het jaarrecord van zes exemplaren vorm: het bleek het enige jaarrecord in 2016.

Tabel 2. De tien meest geringde soorten in Meijendel in de periode 2000-2016

Soort	Aantal	% totaal
Zwartkop	15905	19%
Kleine Karekiet	9317	11%
Roodborst	6373	8%
Koolmees	4289	5%
Pimpelmees	4272	5%
Goudhaan	3978	5%
Tjiftjaf	3807	5%
Graspieper	3320	4%
Merel	3038	4%
Veldleeuwerik	2567	3%
totaal	56866	69%

In totaal zijn in Meijendel sinds 1 januari 2000 82.644 vogels van 142 soorten (incl. de exoot Fazant) en vijf ondersoorten geringd (zie ook 3.6). Door de stichting zijn tussen 1963 en 1999 nog eens 17 soorten gevangen die vanaf 2000 (nog) ontbreken*. Van de tien in deze eeuw het meest in Meijendel geringde soorten (tabel 2) deden Zwartkop, Kleine Karekiet, Goudhaan en Tjiftjaf het redelijk tot goed. Roodborst presteerde zelfs uitstekend, terwijl de vijf overige soorten redelijk slecht tot zeer ondermaats presteerden. Ten opzichte van 2015 zijn er geen verschuivingen. De algemeenste soorten Zwartkop, Kleine Karekiet en Roodborst zullen de komende jaren niet snel bijgehaald worden.

(*Tafeleend, Patrijs, Blauwe Kiekendief, Smelleken, Zomertortel, Kortteenleeuwerik, Duinpieper, Noordse Kwikstaart, Raddes Bos zanger, Grauwe Vliegenvanger, Grauwe Klauwier, Europese Kanarie, Frater, Roodmus, Wilgengors, Bosgors en Dwerggors)

3.1.2 Jaarrecords

In totaal boekte, gerekend vanaf de herstart van het Vrs in 2000, slechts één soort een jaarrecord: Vlaamse Gaai (6 vangsten; was vijf in meerdere jaren). Winterkoning, Roodborsttapuit, Tuinfluiter en Bladkoning kenden het op één na beste jaar ooit.

3.1.3 Nieuwe soorten

Voor het eerst sinds de herstart in 2000 werden er geen nieuwe baansoorten gevangen.

3.2 Constant Effort Sites: broedvogelonderzoek

Zoals gebruikelijk werd in het voorjaar en in de zomer van 2016 het project Constant Effort Sites (CES) gedraaid. Dit richt zich op aantallen broedvogels, plaatstrouw van broedvogels en broedsucces.

Methodiek

Met een vaste mistnetopstelling worden tussen half april en half augustus 12 vangsessies ondernomen (in vooraf vastgestelde periodes), die een half uur voor zonsopgang starten en tot zes uur na zonsopgang doorlopen. Tijdens deze vangsessies wordt geen gebruik gemaakt van geluid. Drie dagen voorafgaand aan iedere CES-ronde mag er niet gevangen worden voor andere projecten.

Resultaten

We draaiden 11 van de 12 mogelijke ronden. Door de inbraak verloren we gegevens van drie CES-ronden. Het resultaat van onze inspanningen is weergegeven in tabel 3.

Tabel 3. Geringde en teruggevangen vogels tijdens CES 2016. N1= ná eerste-kalenderjaar (dus geboren vóór het jaar van de vangst). 1K= eerste-kalenderjaar (vogel geboren in het jaar van de vangst).

Soort	Nieuw geringd		Terugvangsten uit										totaal
	2016		2015		2014		2013		2012		2010		
	N1	1K	N1	1K	N1	1K	N1	1K	N1	1K	N1	1K	
Ijsvogel	0	2											2
Grote Bonte Specht	3	1						1					5
Winterkoning	2	5		1									8
Heggenmus	2	2	1		1								6
Roodborst	2	4											6
Nachtegaal	10	10	3	2						1			26
Gekraagde Roodstaart	1	1											2
Roodborsttapuit	2	1											3
Merel	4	2		1	1	2		1					11
Zanglijster	3	3											6
Rietzanger	0	1											1
Sprinkhaanzanger	5	5											10
Bosrietzanger	10	0											10
Kleine karekiet	18	8	2	1	1			1				1	32
Braamsluiper	13	3	4										20
Grasmus	24	28	6	3									61
Tuinfluitier	12	14	1	1		1							29
Zwartkop	12	38			1								51
Tjiftjaf	16	22		1									39
Fitis	12	27	2	1									42
Staartmees	2	0											2
Pimpelmees	3	16		3	1								23
Koolmees	14	54		2		1							71
Zwarte Mees	0	1											1
Boomkruiper	1	11											12
Bonte Vliegenvanger	0	1											1
Vlaamse Gaai	0	5											5
Spreeuw	2	4											6
Vink	1	1											2
Rietgors	5	3											8
totaal	179	273	19	16	5	4	0	3	0	1	0	1	501

Het totaal aantal broedvogels is de som van de tijdens de CES geringde volwassen (N1) vogels (179), plus de terugvangsten (49) van voor 2016 geringde vogels. Dit resulteert in een totaal van 228 volwassen vogels, verdeeld over 30 soorten. Het aantal volwassen broedvogels was het hoogste sinds 2010. Het gemiddelde over de periode 2010-2015 ligt op 208.

Er werden 273 eerstejaars vogels gevangen, het gemiddelde aantal geringde eerstejaars vogels in de periode 2010-2015 is 187. Daarmee lag dus het aantal geringde adulte vogels iets en het aantal geringde eerstejaars ruim boven het gemiddelde.

Een aantal van de 30 tijdens het CES-onderzoek gevangen soorten wordt hieronder kort toegelicht. Slechts zaken die ten opzichte van andere jaren afwijken worden besproken.

Ijsvogel is geen uitzonderlijke vangst meer in het broedseizoen. In voorgaande jaren werden enkel adulte vogels gevangen: dit jaar voor het eerst twee eerstejaars. De vijf **Vlaamse Gaaien** op de lijst zijn jongen uit een nest dat Peter achter een van de CES-netten vond. **Spotvogel** werd tijdens de voorjaarsstrek onderschept en was hoogstwaarschijnlijk geen broedvogel uit de directe omgeving. Zang werd nimmer gehoord. Dat geldt ook voor de **Bonte Vliegenvanger**. Beide soorten zijn nieuw op de CES-lijst. De **Roodborsttapuit** broedde wel in ons terrein. Eind april werden beide oudervogels geringd, begin juni een jong.

Bij de gecontroleerde **Merels** zit een opmerkelijke. Het betreft een vrouwtje dat we als eerstejaars ringden in oktober 2014: je denkt dan al gauw aan een doortrekker. Deze veronderstelling werd versterkt toen we de vogel in oktober 2015 controleerden: veronderstelde plaatstrouw bij doortrekkers zien we vaker bij Merels. Maar in het broedseizoen 2016 was dezelfde vogel weer present. De controle van de oudste **Kleine Karekiet** was ook opmerkelijk. Het betrof een vogel die we als eerstejaars vogel in 2010 hebben geringd, maar die pas dit jaar voor het eerst werd gecontroleerd. Dit was met afstand de oudste broedvogel van het Sparregat in 2016.

Afbeelding 5. Peter Spierenburg ringt een nestjong van een Vlaamse Gaai, Meijendel, Wassenaar, 27 mei 2016.

De **Grasmus** is was dit jaar de talrijkste soort. Van geen enkele andere soort vingen we zo veel adulte exemplaren. Dat hij de **Koolmees** voor zich moet dulden op de totaallijst ligt enkel aan het feit dat de die nu eenmaal grotere legsels maakt.

Het aantal geringde eerstejaars **Pimpelmezen** was, zeker gezien het aantal geringde volwassen vogels, laag. Het wijst op een slecht broedresultaat. De vangst van een juveniele **Zwarte Mees** was een grote verrassing. Een broedgeval in de nabije omgeving is zeer waarschijnlijk.

De cijfers van de **Boomkruiper** kwamen op een opvallende manier tot stand. Alle eerstejaars vogels werden op dezelfde ochtend gevangen: de laatste vangochtend van het CES-seizoen.

3.3 Voorjaarstrek, dispersie en najaarstrek: soortbesprekingen

De resultaten van de voorjaarstrek, de dispersie en de najaarstrek worden hieronder besproken.

Kwartels tot spechten

In mei werden in drie pogingen tien **Kwartels** geringd, met o.a. vijf op de 8e. Er werd één **Sperwer** geringd, op 28 juli. Daarnaast was er nog een terugvangst van een niet door ons geringd jong mannetje op 31 augustus. Er werden slechts 15 **Waterrallen** gevangen, maar er werd in het najaar dan ook niet 's nachts geringd. Wellicht ontbrak **Porseleinhoen** door een gebrekkig inspanning in de (na)zomer zelfs geheel. Jonge **Waterhoenen** werden op 16 en 21 oktober tijdens avondpogingen van metaal voorzien en de eerste **Meerkoet** (een adult) sinds 2010 werd op 11 oktober met een schepnet gevangen. Door de slechte weersomstandigheden en de matige bezetting in de zomer, was dit nog een slechter steltloperjaar dan tijdens het eerste jaar dat we het probeerden. Uiteindelijk werd er slechts één (!) **Witgat** geringd en ontbrak bijvoorbeeld **Oeverloper** geheel (en dan hebben we het nog niet over Regenwulp, Groenpootruiter, Bosruiter etc). De **Goudplevier** op 6 september was nog een aardige troostprijs.

Afbeelding 6. Op 11 oktober werd de eerste Meerkoet sinds 2010 gevangen. Alle drie de Meerkoeten die sinds 2000 geringd zijn, zijn door dezelfde ringer met de hand gevangen.

Ook **Houtduiven** werkten niet mee. Bij de enige vogel die op de slag landde brak het koord van de slag. In plaats van een geringde Houtduif leverde dit de gevallen ringer van dienst een hersenschudding op. Ook werd deze zomer niet één **Gierzwaluw** geringd. Na twee superjaren waren er wat minder **Ijsvogels**, maar zeven is nog altijd een prima aantal. **Draaihalzen** werden geringd op 26 augustus (twee) en 6 september. **Grote Bonte Specht** sloot het jaar af met zes exemplaren.

Afbeelding 7. Goudplevier, eerste-kalenderjaar, Meijndel, Wassenaar, 6 september 2016. Het was bar slecht gesteld met de vangst van steltlopers dit jaar. Deze Goudplevier was een positieve uitzondering.

Afbeelding 8. Waterpieper, eerste-kalenderjaar, Meijndel, Wassenaar, 30 oktober 2016. Dit was (pas) de eerste Waterpieper in vijf jaar die geringd werd.

Leeuweriken tot lijsters

Dat dit jaar de baan niet gemaaid werd, leek flink van invloed op de slagnetvangsten. Het gras was hoog en vogels verkozen dat dikwijls boven de wel gemaaide slag. Na drie magere jaren besloot de **Boomleeuwerik** dit jaar om helemaal weg te blijven. Dat in het najaar maar vijf **Veldleeuweriken** werden geringd had vooral met het gebrek aan vangpogingen te maken. Bij de vier **Boompiepers** zat één late, op 4 oktober. Hoewel ietsje beter dan in 2015, waren de 41 **Graspiepers** nog altijd ronduit schamel te noemen. Op 5 maart en 4 oktober werden vogels met een niet door ons aangelegde Nederlandse ring terug gevangen. Er kwamen enkele **Waterpiepers** naar beneden dit najaar, maar alleen een vogel op 30 oktober kon worden geringd. Het wordt wat eentonig, maar ook zes **Grote Gele Kwikstaarten** was ver onder de maat. Twee **Witte Kwikstaarten** op 24 september waren de enige van het jaar. Dit was de eerste dag met meer dan één exemplaar buiten het voorjaar.

Positiever waren de 74 **Winterkoningen**: het op één na beste jaar ooit. De soort zit de laatste jaren duidelijk in de lift, wat ongetwijfeld te wijten is aan meerdere zachte winters op rij. Er werden 80 **Heggenmussen** geringd. De vangsten liepen lang door, maar dat had wellicht ook te maken met het geluid van Bergheggenmus dat het hele najaar (vergeefs) werd gedraaid. De Heggenmussen reageerden er echter goed op. 713 **Roodborsten** zorgden voor het op één na best jaar ooit: met een betere bezetting was het record (781 in 2015) zonder meer gesneuveld. De beste dag was 4 oktober, met 106 vangsten. Zelfs stadsbewoners viel het hoge aantal Roodborsten op en mede daarom werd er op de ringbaan een interview over de soort afgenomen door AD/Haagse Courant. De enige **Blauwborst** werd op 15 augustus geringd.

Afbeelding 9. 2016 was een uitstekend jaar voor Roodborst. Eerste-kalenderjaar, Meijndel, Wassenaar, 7 oktober 2016.

Afbeelding 10. Adulte Winterkoning met handpenrui, Meijndel, Wassenaar, 24 juli 2016.

Net als in 2015 was het aantal **Nachtegalen** bijzonder slecht en dat lag niet alleen aan het beperkte aantal pogingen. In de periode 15 juli tot 15 augustus worden vogels met geluid gevangen. Dit project richt zich op de dispersie van jonge vogels na het broedseizoen. In deze periode werden slechts 56 exemplaren geringd (tabel 5). Het jaartotaal lag op 78.

Tabel 4. Aantal gevangen Nachtegalen per dag tussen 15 juli en 15 augustus 2016

juli						augustus				tot
17	21	23	24	28	31	6	13	14	15	
3	15	5	11	2	9	10	0	1	0	56

Na een slechte zomer herstelde **Gekraagde Roodstaart** zich nog enigszins en werden er toch nog 20 geringd. De enige terugvangst (op 28 juli) betrof een vogel die op 18 juli 2015 als juveniel geringd was. **Paapje** schitterde door afwezigheid. Wel werden vier **Roodborsttapuiten** geringd, voor deze ringplek zeker geen slecht aantal. De lijsters deden het ronduit slecht. Precies op goede dagen op andere ringbanen werd er in Meijndel niet gevangen. De jaartotalen: **Zanglijster** (84), **Koperwiek** (12; veruit het slechtste jaar ooit), **Kramsvogel** (7) en **Merel** (158).

Rietzangers tot loofzangers

Spotvogels ontbraken in de zomer, maar dankzij de voor ons bijzondere CES-vangst op 27 mei stond de soort toch op de jaarlijs. Voor de algemene rietvogels was het een gemiddeld tot redelijk goed jaar. **Kleine Karekiet** was met 813 vangsten zoals altijd de algemeenste soort. Een vogel met een Stockholm-ring op 15 september was de enige buitenlandse terugvangst die het vermelden waard is. Na vijf goede jaren liet **Bosrietzanger** het wat afweten: met 24 vangsten zaten we weer op het niveau van voor de stijgende aantallen. Ook **Rietzanger** kende met 33 exemplaren een “ouderwets” aantal, waarvan we eigenlijk dachten dat we dat ontgroeid waren. **Sprinkhaanzanger**, de op één na algemeenste “riet”vogel, deed het met 125 vangsten zeker niet onaardig. De beste dag was 14 augustus, met 26 exemplaren. De enige **Snor** – een soort die wij altijd maar moeizaam vangen – werd op 24 augustus geringd. De achtste **Cetti’s Zanger** voor het ringstation werd op 25 oktober geringd.

Afbeelding 11. Tuinfluiter met handpenrui, adult, Meijndel, Wassenaar, 6 augustus 2016.

Na de uitspatting van de Goudhaan in 2015 was **Zwartkop** dit jaar weer ouderwets de algemeenste soort, met 1464 geringde vogels. Met 121 vangsten was 21 september de beste dag. Het was een leuk jaar voor terugvangsten. Naast de gebruikelijke "vreemde" Nederlandse en Belgische vogels, waren er vogels met Paris-ring op 21 april en 17 juli, London-ring op 8 mei en Praha-ring op 20 september (zie tabel 9 en 10). De laatstgenoemde was onze eerste terugvangst uit Tsjechië. **Sperwergrasmus** was in heel Nederland schaars dit najaar, dus dat we er op 6 september eentje ringden was mooi meegenomen. Met 232 vangsten deed **Tuinfluit** het uitstekend: het was het tweede jaar ooit. Bijzonder was de adulte vogel (een lokale broedvogel) met handpenruï die werd teruggevangen op 6 augustus: normaliter ruïen Tuinfluiters de handpennen in de overwinteringsgebieden. Er was een late vogel 29 oktober. Ook 133 **Grasmussen** is niet onaardig. Op 17 juli werd een leucistisch exemplaar gevangen. 36 **Braamsluipers** is daarentegen erg karig.

Afbeelding 12. Bruine Boszanger, Meijendel, Wassenaar, 16 oktober 2016.

Fitis kwam tot 118 vangsten. Na twee recordjaren maakte **Tjiftjaf** weer een pas op de plaats, met 297 vangsten. Een **Siberische Tjiftjaf** werd op 8 november geringd. **Bladkoning** deed het, zeker gezien de magere bezetting, met elf vangsten prima. Op 4 oktober werd het dagrecord aangescherpt tot vijf (was drie op meerdere dagen). Een **Bruine Boszanger** op 16 oktober was alweer de derde in drie jaar. De vangst paste in het beste najaar voor de soort dat Nederland ooit had, waarbij landelijk ca. 24 exemplaren werden gemeld. Na het spectaculaire 2015 deed **Goudhaan** het dit najaar ook prima. Grote falls bleven uit, maar 310 nieuwe vangsten is ruim boven het gemiddelde. De beste dag was 22 oktober, met 69 vogels. **Vuurgoudhaan** bleef daarentegen steken op een magere 82. Opvallend was dat de soort het vooral in september zeer matig deed.

Vliegvangers tot gorzen

Van de vier **Bonte Vliegvangers** was de voorjaarsvogel op 8 mei bijzonder. Nog bijzonderder was de juveniele **Zwarte Mees** op 25 juni: nooit eerder vingen we een er eentje in de zomermaanden.

Pimpelmees en **Koolmees** presteerden met respectievelijk 153 en 158 vangsten zeer ondermaats.

Vooral het najaar was erg slecht. Want waar waren de mezen? **Glanskop** ging met slechts één vangst ook maar met de hakken over de sloot over. Tot slot werden er nog 28 **Staatmezen** geringd. **Boomkruiper** kende met 28 vangsten een prima jaar, waarbij het nieuwe dagrecord van elf op 21 juli eruit springt (was acht, op meerdere dagen).

Afbeelding 13. Bijzonder was de vangst van een juveniele Ringmus op 15 augustus 2016. Alle andere vangsten stammen uit het latere najaar.

Eksters werden op 17 en 24 augustus geringd. **Zwarte Kraaien** zijn uitermate intelligent, maar blijkbaar stoten sommige individuen zich toch wel eens twee keer tegen dezelfde steen: een adulte vogel op 17 augustus was in juni 2013 al eens op hetzelfde slagnet gevangen. Na twee jaren met respectievelijk nul en één vangst, was er dit jaar een recordaantal **Vlaamse Gaaien**, al was dit bijna geheel te danken aan het nestje van vijf dat door Peter was gevonden (geringd op 27 mei). Nadien volgde nog één vangst, op 11 oktober. **Spreeuwen** deden het slecht, met slechts 20 vangsten. Opvallend was dat er in oktober niet één geringd werd. Bijzonder was de juveniele **Ringmus** die op 15 augustus in een rietperceel hing: het was onze eerste zomervangst ooit. Het eindtotaal van **Vink** lag op een wel heel treurige zeven exemplaren. **Kepen** werden zelfs in het geheel niet gevangen. In de zomermaanden werden acht **Groenlingen** geringd. Hoewel **Grote Barmsejts** dit najaar wat algemener was dan anders, werd er alleen op 8 november eentje geringd. Ook **Goudvink** hield het bij één exemplaar, en wel op 6 augustus. **Rietgors** werkte van alle zaadeters met 20 nieuwe vangsten nog het beste mee. Een **Yellow-crowned Bishop** ('Napoleonwever') op 8 oktober werd ongeringd weer vrij gelaten.

Afbeelding 14. Dit ontsnapte vrouwtje Yellow-crowned Bishop werd ongeringd losgelaten, Meijndel Wassenaar, 8 oktober 2016.

3.4 Najaarsfenologie zangvogels

Bij zangvogels is de najaarsfenologie van veel zomersoorten op ringbanen veel beter te bepalen dan in het veld. In 2016 werden geen datumrecords geboekt, maar Boompieper op 4 oktober, Kleine Karekiet op 25 oktober en Tuinfluiter op 29 oktober zijn het vermelden waard.

Tabel 5. Laatste vangdata zomerzangvogels in Meijndel in 2000-2016

soort	2015	2000-2014
Boompieper	4 oktober	5 oktober 2015
Nachtegaal	26 augustus	13 september 2009
Blauwborst	15 augustus	14 september 2008
Gekraagde Roodstaart	20 september	9 oktober 2007
Paapje	niet	19 september 2015
Sprinkhaanzanger	1 oktober	6 oktober 2015
Snor	24 augustus	21 september 2005
Rietzanger	18 september	7 oktober 2007
Bosrietzanger	27 augustus	27 september
Kleine karekiet	25 oktober	27 november 2007
Spotvogel	voorjaar	28 augustus 2014
Braamsluiper	11 september	7 oktober 2005
Grasmus*	11 september	3 oktober 2015
Tuinfluiter	29 oktober	16 november 2001
Fitis	15 september	14 oktober 2009
Bonte Vliegenvanger	15 september	18 september 2009

3.5 DNA-onderzoek

In 2016 werd het DNA-project afgerond. Er werd nog slechts één vogel bemonsterd, een Tjiftjaf. Voor meer informatie over het project: zie het jaarverslag van 2015 (van der Spek et al, 2015). Bijna alle Braamsluiers werden dit jaar geanalyseerd, maar de resultaten zijn nog niet gepubliceerd. De analyse van in 2015 bemonsterde Goudhanen leverde geen verrassingen op m.b.t. het soms vermoede oostelijke taxon *coatsi*.

3.6 Zoönosenproject

In het voorjaar van 2016 is het Vogeltrekstation samen met het Erasmus Medisch Centrum Rotterdam een nieuw onderzoeksproject gestart. Dit project bestudeert de rol van trekvogels bij de verspreiding van ziekteverwekkers van overwinteringsgebieden naar Nederland. Ringers werden gevraagd mee te doen aan dit project door monsters te verzamelen (bloedmonsters en bij grotere vogels ook cloaca- en keelwabs). Vogels kunnen ziekteverwekkers bij zich dragen die ook bij mensen ziekteverschijnselen kunnen veroorzaken. Zulke ziekteverwekkers die van dier op mens kunnen worden overgedragen heten zoönosen. In dit project wordt specifiek gekeken naar virussen die vogels mee kunnen nemen uit hun overwinteringsgebied (bv. Afrika) naar Nederland. Vaak behoren deze ziekteverwekkers tot de flavivirussen. Deze kunnen ziekten veroorzaken zoals West-Nijl-virus, Japanse encefalitis en Dengue. Besmetting van de mens vindt in veel gevallen plaats via de steek van een geïnfecteerde mug. In de gebieden waar de flavivirussen van nature voorkomen (bijvoorbeeld Afrika, Azië) zijn vogels één van de belangrijkste gastheren voor de virussen. Het is op dit moment niet bekend of flavivirussen voorkomen bij trekvogels in Nederland, welke soorten vooral geïnfecteerd zijn, wanneer het virus aangetroffen wordt, en of het virus beperkt is tot trekvogels die het uit zuidelijke gebieden meenemen of dat ook standvogels het virus kunnen dragen. Dit programma moet op deze vragen een antwoord geven. De resultaten van dit onderzoek kunnen helpen bij het opstellen van een monitoringsprogramma. Het doel is om in 2016 circa 2000 vogels te bemonsteren. Op basis van de resultaten van het eerste jaar worden enkele doelsoorten uitgekozen die in de volgende vier jaar in meer detail worden bestudeerd (5000 vogels / jaar). Alle monsters zullen worden genomen bij vogels die al binnen andere projecten worden gevangen, bijvoorbeeld in RAS of CES-projecten. In het eerste jaar worden er veel verschillende soorten bemonsterd.

Een overzicht van de doelsoorten (alleen adulte vogels) die bemonsterd moeten worden:

Watervogels: Pijlstaart, Smient, Wintertaling, Zomertaling.

Roofvogels: Wespindief, Grauwe Kiekendief, Bruine Kiekendief, Boomvalk.

Steltlopers: Kluut, Kleine Plevier, Bontbekplevier, Strandplevier, Grutto.

Zangvogels West Afrika: Blauwborst, Gekraagde Roodstaart, Kleine Karekiet, Grasmus, Tuinfluiter, Bonte Vliegenvanger, Tapuit, (Zwartkop).

Zangvogels Oost Afrika: Bosrietzanger, Braamsluiper, Grauwe Klauwier.

Wij bemonsterden vijf Kleine Karekieten, één Bosrietzanger, twee Grasmussen, één Tuinfluiter en één Merel (deze laatste in verband met een uitbraak van het in de pers breed uitgemeten Usutuvirus).

3.7 Aantal geringde vogels per soort 2000-2016

In totaal zijn sinds 2000 (incl. de exoot Fazant) 142 soorten geringd. Daarnaast zijn ook vijf ondersoorten gevangen. De jaartotalen van 2000-2015 zijn bij elkaar opgeteld en daarover is een jaargemiddelde berekend. Dat gemiddelde is weggezet tegen het resultaat van 2016: zo wordt duidelijk of een soort in 2016 bovengemiddeld (groen; 26 soorten), beneden gemiddeld (rood; 45 soorten) of gemiddeld (vet; zeven soorten) scoorde. Is een jaargemiddelde afgerond nul, dan is deze 'weging' achterwege gelaten. Van de niet op soort gedetermineerde barsijsen is (uiteraard) geen jaargemiddelde berekend.

Tabel 6. Totaal aantal geringde ex. en jaargemiddelden per soort in 2000-2015 vs. jaartotalen in 2016

nr	soort	00-15	gem.	2016
1	Roerdomp	1	0	0
2	Woudaapje	1	0	0
3	Blauwe Reiger	1	0	0
4	Knobbelzwaan	3	0	3
5	Krooneend	1	0	0
6	Sperwer	41	3	1
7	Buizerd	6	0	0
8	Torenvalk	9	1	0
9	Boomvalk	1	0	0
10	Kwartel	64	4	10
11	Fazant	2	0	0
12	Waterral	818	51	15
13	Porseleinhoen	51	3	0
14	Kwartelkoning	2	0	0
15	Waterhoen	29	2	2
16	Meerkoet	2	0	1
17	Bontbekplevier	5	0	0
18	Kleine Plevier	0	0	1
19	Goudplevier	5	0	1
20	Kievit	1	0	0
21	Krombekstrandloper	1	0	0
22	Bonte Strandloper	11	1	0
23	Bokje	3	0	0
24	Watersnip	24	2	0
25	Houtsnip	4	0	0
26	Regenwulp	3	0	0
27	Wulp	9	1	0
28	Tureluur	3	0	0
29	Groenpootruiter	16	1	0
30	Witgat	91	6	0
31	Bosruiter	6	0	0
32	Oeverloper	20	2	0
33	Steenloper	2	0	0
34	Kokmeeuw	5	0	0
35	Stormmeeuw	100	6	0
	<i>Russische Stormmeeuw*</i>	9	1	0
36	Kleine Mantelmeeuw	1	0	0
37	Zilvermeeuw	2	0	0
38	Grote Mantelmeeuw	1	0	0
39	Holenduif	1	0	0
40	Houtduif	14	1	0
41	Koekoek	3	0	0
42	Kerkuil	7	0	0
43	Bosuif	1	0	0
44	Ransuil	23	1	0
45	Velduil	1	0	0
46	Gierzwaluw	72	5	0
47	Ijsvogel	58	4	7
48	Draaihals	31	2	3
49	Groene Specht	7	0	0
50	Grote Bonte Specht	50	3	6
51	Kleine Bonte Specht	15	1	0
52	Boomleeuwerik	130	8	0
53	Veldleeuwerik	2562	160	5
54	Boerenzwaluw	17	1	0
55	Huiszwaluw	25	2	0
56	Grote Pieper	1	0	0
57	Boompieper	66	4	4
58	Graspieper	3279	205	41
59	Waterpieper	6	0	1
60	Oeverpieper	18	1	0
61	Gele Kwikstaart	1	0	0
62	Grote Gele Kwikstaart	226	14	6
63	Witte Kwikstaart	24	2	2
64	Rouwkwikstaart	5	0	0
65	Pestvogel	2	0	0
66	Winterkoning	820	51	74
67	Heggenmus	1051	66	80
68	Roodborst	5660	354	713
69	Noordse Nachtegaal	2	0	0
70	Nachtegaal	2040	128	78
71	Blauwborst	35	2	1
72	Zwarte Roodstaart	2	0	0
73	Gekraagde Roodstaart	251	16	20
74	Paapje	26	2	0
75	Roodborsttapuit	16	1	4
76	Tapuit	5	0	0
	<i>Groenlandse Tapuit</i>	1	0	0
77	Merel	2880	180	158
78	Beflijster	2	0	0

79	Kramsvogel	950	59	7
80	Zanglijster	1335	83	84
81	Koperwiek	965	60	12
82	Grote Lijster	6	0	0
83	Cettis Zanger	7	0	1
84	Sprinkhaanzanger	1330	83	125
85	Snor	13	1	1
86	Waterrietzanger	5	0	0
87	Rietzanger	405	25	33
88	Veldrietzanger	1	0	0
89	Struikrietzanger	1	0	0
90	Bosrietzanger	481	30	24
91	Kleine Karekiet	8504	531	813
92	Grote Karekiet	7	0	0
93	Spotvogel	15	1	1
94	Sperwergrasmus	23	1	1
95	Braamsluiper	588	37	36
96	Siberische Braamsl.	1	0	0
97	Grasmus	1356	85	133
98	Tuinfluitier	1950	122	232
99	Zwartkop	14441	903	1464
100	Pallas' Boszanger	1	0	0
101	Bladkoning	44	3	11
102	Bruine Boszanger	3	0	1
103	Tjiftjaf	3510	219	297
104	Siberische Tjiftjaf	20	1	1
105	Fitis	1690	106	118
	<i>Noordse Fitis</i>	2	0	0
106	Goudhaantje	3668	229	310
107	Vuurgoudhaantje	1340	84	82
108	Kleine Vliegenvanger	1	0	0
109	Withalsvliegenvanger	1	0	0
110	Bonte Vliegenvanger	52	3	4
111	Baardmannetje	42	3	0
112	Staartmees	477	30	28
	Witkopstaartmees	7	0	0

113	Glanskop	56	3	1
114	Kuifmees	3	0	0
115	Zwarte Mees	671	42	1
116	Pimpelmees	4109	257	153
117	Koolmees	4131	258	158
118	Boomklever	2	0	0
119	Boomkruiper	286	18	28
120	Buidelmees	4	0	0
121	Klapekster	4	0	0
122	Gaai	46	3	6
123	Ekster	16	1	2
124	Kauw	2	0	0
125	Zwarte Kraai	7	0	0
126	Spreeuw	697	44	20
127	Huismus	1	0	0
128	Ringmus	15	1	1
129	Vink	547	34	7
130	Keep	38	2	0
131	Groenling	100	6	8
132	Putter	5	0	0
133	Sijs	23	1	0
134	Kneu	5	0	0
	<i>barmsijs spec</i>	72	-	0
135	Grote Barmsijs	1834	115	1
136	Kleine Barmsijs	167	10	0
137	Goudvink	102	6	1
	<i>Noordse Goudvink</i>	5	0	0
138	Ijsgors	1	0	0
139	Sneeuwgorst	1	0	0
140	Geelgorst	1	0	0
141	Ortolaan	1	0	0
142	Rietgorst	190	12	20
	Totaal	77184	4540	5460

* Een nieuw artikel (Adriaens & Gibbins, 2016) biedt handvatten om ca. 40% van de Russische Stormmeeuwen ssp. *heinei* definitief op naam te brengen. Geen van de in Meijndel gevangen en gefotografeerde vogels vertoont een combinatie van kleedkenmerken die geheel diagnostische voor *heinei* is (mogelijk deels omdat niet alle kenmerken op de foto staan). De vogels zijn echter geen 'klassieke' nominaat ssp. *canus*. Het lijken aan de hand van dit artikel intergrades, of de *heinei*-type vogels die (nog?) niet met zekerheid gedetermineerd kunnen worden (de overige 60%). De maten wijzen vooralsnog op *heinei* – al dienen maten uiteraard met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden.

3.8 Vangsten buiten Meijndel

Afbeelding 15. Kraakeend, eerste-kalenderjaar, Zoeterwoude, Zuid-Holland, 7 augustus 2016.

Buiten Meijndel werden 58 vogels van negen soorten geringd (tabel 9). Met uitzondering van de Bokjes (zie kader) betrof het pullen in Den Haag, Rijswijk, Oegstgeest, Leiden en Zoeterwoude.

Tabel 7. In 2014 buiten Meijndel geringde vogels

Soort	Aantal
Kraakeend	5
Torenavalk	9
Bokje	2
Kleine Mantelmeeuw	6
Zilvermeeuw	12
Bosuil	2
Ijsvogel	8
Boerenwaluw	10
Koolmees	4
Totaal	58

RAS Bokje Duivenvoordse Polder

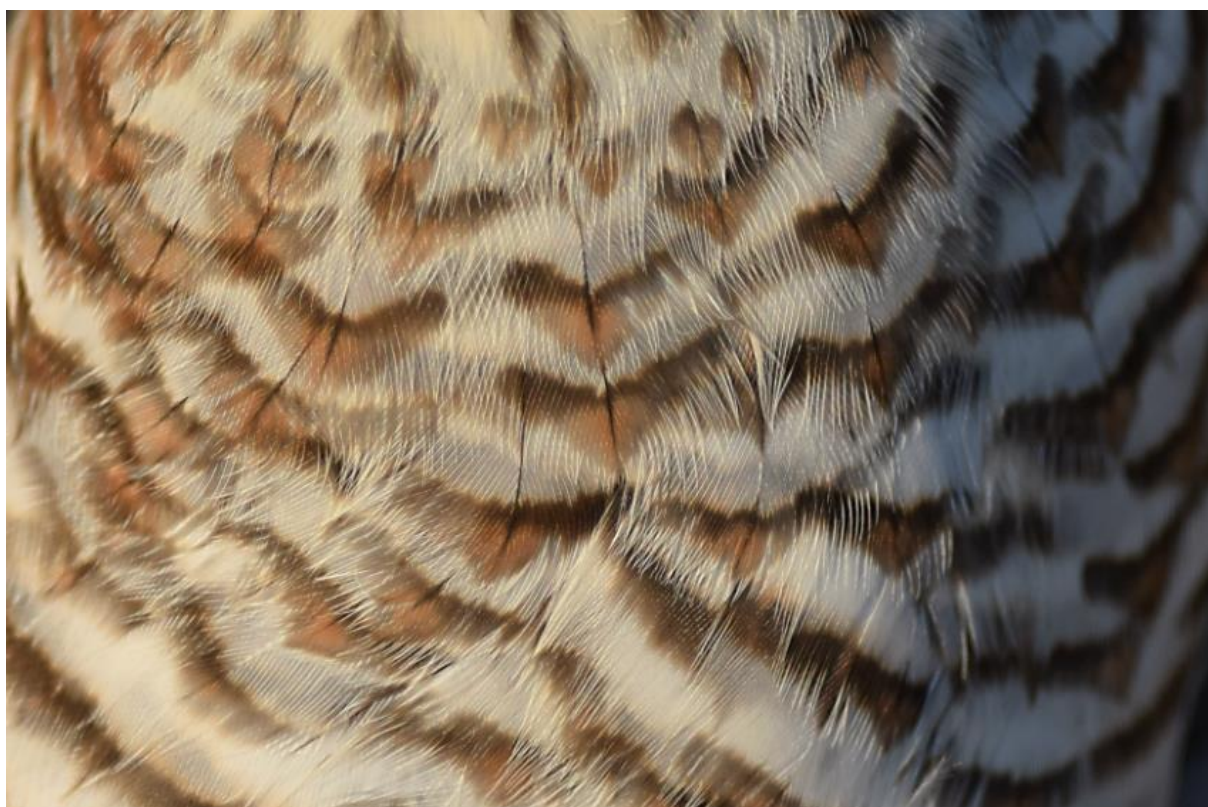
Na een pilot in 2009 werd in 2010 een RAS-onderzoek naar Bokjes gestart in de Duivenvoordse Polder, dat zich richt op plaatstrouw en overleving. Na recordjaar 2015 volgde het slechtste jaar sinds de start: er was in het voorjaar niet één vangst en in het najaar slechts twee. In het najaar was dit het gevolg van lang aanhoudende droogte, waardoor de percelen niet geschikt waren. Hierdoor waren nauwelijks tot geen bokjes aanwezig. We ontvingen wel onze tweede buitenlandse terugmelding, wederom van een vogel die werd geschoten in Frankrijk (zie ook 4.2).

4 Terugmeldingen ontvangen in 2016

Dit hoofdstuk is opgebouwd uit drie delen: 1) een selectie van interessante eigen terugvangsten; 2) alle in 2016 ontvangen berichten van elders geringde vogels die door ons zijn terug gevangen; en 3) alle in 2016 ontvangen berichten van door ons geringde vogels die elders zijn teruggemeld. Door de inbraak en problemen met het opnieuw installeren van het programma vond de upload van gegevens naar de landelijke database GRIEL pas aan het einde van het jaar plaats. Het aantal terugmeldingen is daardoor lager dan in voorgaande jaren, maar dat wordt in het verslag voor 2017 gecorrigeerd.

4.1 Eigen terugvangsten

Het aantal interessante eigen terugvangsten was beperkt. Het onderstaande geval springt het meest in het oog.

Afbeelding 16. Borst van een Sperwer, eerste-kalenderjaar mannetje, Meijendel, Wassenaar, 3 november 2015. Deze vogel bleek op 18 juli als nestjong in Naarden, Noord-Holland geringd.

Tabel 8. Interessante eigen terugvangsten in 2016

soort	ringnr	Kleed*	ringdatum	controle	opm.
Kleine Karekiet	AT 40123	1 ^e kj	18-07-2010	04-06-2016 25-06-2016	Opmerkelijk genoeg tussen 2010 en 2015 nooit eerder teruggevangen.

* het kleed van de vogel bij het ringen

4.2 Elders geringd, in Meijendel teruggevangen

De Duitse IJsvogel uit 2015 kwam in 2016 terug: het betrof onze eerste IJsvogel met buitenlandse ring. Leuke terugvangsten uit 2015 die nog altijd niet zijn teruggekoppeld zijn betreffen een Russische Roodborst en een Zweedse Goudhaan.

Tabel 9. Vreemde terugvangsten in Meijndel ontvangen in 2016

soort	ringnr	Kleed*	ringplek	ringdatum	controle	opm.
Sperwer	1493195	nestjong, man	Naarden, NH	18-07-2016	31-08-2016	
Ijsvogel	Helgoland C 014724	nestjong	Hamm-Vöckingshausen, Arnberg, Duitsland	01-06-2015	05-08-2015	Onze eerste buitenlandse terugvangst van een Ijsvogel. Eerder werd wel een door ons geringde vogel uit Noord-Frankrijk teruggemeld.
Graspieper	BE 83204	vgr	Zwanenwater, NH	01-10-2015	05-03-2016	Gecontroleerd als 2 ^e kj
	BE 63121	1 ^e kj	Zuid-Kennemerland, NH	22-09-2016	04-10-2016	
Zwartkop	Brussels 14335717	> 1 ^e kj vrouw	Grembergen, België	19-09-2015	30-09-2015	Gecontroleerd als 1 ^e kj vrouw
	Arnhem V 792380	1 ^e kj	Oostknollendam, NH	07-08-2016	17-09-2016	Gecontroleerd als 1 ^e kj man
	Paris 7373053	1 ^e kj vrouw	Plaisance, Saint-Froult, Frankrijk	21-09-2015	21-04-2016	
	London	2kj man	Spurn, Engeland	09-04-2016	08-05-2016	
Kleine Karekiet	Stockholm CZ 24300	1 ^e kj	Örebro, Zweden	22-08-2016	15-09-2016	
Goudhaan	Arnhem AFY 339	1 ^e kj man	Vlieland	16-10-2015	01-11-2015 02-11-2015	

* het kleed van de vogel bij het ringen

Afbeelding 17. Mannetje Zwartkop met Praha-ring, Meijndel, Wassenaar, 20 september 2016. Dit was pas onze eerste vangst van een Zwartkop met Tsjechische ring. Wel is er eerder een door ons geringde vogel in Tsjechië teruggemeld. De ringgegevens werden in 2016 nog niet teruggekoppeld.

4.3 In Meijendel geringd, elders teruggemeld

De opvallendste terugmeldingen van 2016 zijn ons tweede Bokje uit Frankrijk, een Koperwiek uit Engeland, Tuinfluiters in zowel Denemarken (onze eerste) als Noorwegen en eindelijk een buitenlandse terugmelding van een Vuurgoudhaan (Duitsland). Een Kleine Karekiet die tijdens het broedseizoen in Engeland is teruggevangen, is ook in landelijk perspectief vrij bijzonder.

Tabel 10. Door ons geringde vogels die buiten Meijendel werden gecontroleerd, ontvangen in 2016

soort	ringnr	Kleed*	terugmeldplek	ringdatum	controle	opmerkingen
Bokje	H 351130	vgr	Bambecque, Nord-Pas-de-Calais, Frankrijk	11-10-2015	18-10-2016	Geringd in Duivenvoordse Polder
Zilvermeeuw	5507166	> 4 ^e kj	Ter Heijde, ZH	15-07-2015	30-08-2015	Afgelezen in het veld.
Kleine Mantelmeeuw	5136371	pull	Meijendel	09-07-1981	12-08-2016	Alleen ring gevonden
Koperwiek	H 292901	> 1 ^e kj	Coventry, West Midlands, Verenigd Koninkrijk	31-10-2014	20-02-2016	Korter dan een week dood.
Merel	L374947	> 1 ^e kj man	Dunes du Fort Vert, Marck, Nord-Pas-de-Calais, Frankrijk	15-10-2014	10-11-2016	
	L 374967	1 ^e kj man	Vlieland	15-10-2014	18-10-2015	
	L 332941	1 ^e kj vrouw	Aalsmeer, NH	02-11-2014	03-06-2016	Ring gevonden in braakbal in slechtvalkennest
	L 480741	1 ^e kj man	Chattenden, Rochester, Engeland			
Roodborst	BC 86823	1 ^e kj	Bellem, België	01-10-2015	05-10-2016	TMD een jaar later in België
Gekraagde Roodstaart	BF 28775	1 ^e kj vrouw	Leiden, ZH	13-09-2016	17-09-2016	Slachtoffer van kat, < week dood.
Heggenmus	AV 37905	1 ^e kj	Stad aan het Haringvliet, ZH	05-09-2012	14-02-2017	Dood gevonden. Bijna 4,5 jaar tussen ringvangst en melding.
Zwartkop	V 713025	1 ^e kj vrouw	Köln, Duitsland	06-09-2014	08-06-2016	Slachtoffer van kat, > week dood. Gemeld als mees spec.
	V 714452	1 ^e kj vrouw	Castricum, NH	31-08-2014	15-09-2016	Twee jaar ring- en terugvangst.
	V 714580	1 ^e kj man	Osnabrück, Duitsland	02-09-2014	07-04-2016	
	V 809019	1 ^e kj man	Tongeren, België	06-09-2016	10-09-2016	Dood, gepakt door een kat
	V 808313	1 ^e kj man	Bad Münstereifel, Duitsland	10-09-2015	15-06-2016	
	V 808435	1 ^e kj vrouw	Hippolytushoef, NH	13-09-2015	02-05-2016	
	V 809485	1 ^e kj man	Usquert, GR	17-09-2016	25-09-2016	
	V 809669	1 ^e kj man	Mechelen, België	20-09-2016	24-09-2016	
Tuinfluitier	V 714421	1 ^e kj	Blomsterdalen, Noorwegen	28-08-2014	18-07-2016	
	V 808044	1 ^e kj	Sommethonne, Brugge, België	29-08-2015	12-08-2016	
	V 808218	1 ^e kj	Blåvand Fuglestation, Denemarken	08-09-2015	23-05-2016	
Braamsluiper	BC 85389	> 1 ^e kj	Zuid-Kennemerland, NH	03-05-2015	05-06-2016	
Rietzanger	BB 10143	1 ^e kj	Amsterdamse Waterleidingduinen, NH	03-08-2014	04-05-2016	
Kleine Karekiet	AT 40723	1 ^e kj	Ninove, België	31-08-2010	01-09-2010	
	AV 37193	1 ^e kj	Mechelen, België	12-08-2012	01-08-2016	Vier jaar tussen ring- en terugvangst.

vervolg	AX 42132	1 ^e kj	Ninove, België	20-08-2013	24-09-2013	
	AX 42053	1 ^e kj	Amsterdamse Waterleidingduinen, NH	17-08-2014	05-05-2016	
	AX 42485	1 ^e kj	Ooijse Graaf, Gld	29-08-2013	06-09-2013	
	BC 85519	1 ^e kj	Pensthorpe, Fakenham, Engeland	10-07-2015	08-06-2016	Zie inleiding.
	BC 85728	> 1 ^e kj	Castricum, NH	31-07-2015	05-05-2016	
	BC 85944	1 ^e kj	Neerharen, België	03-08-2015	22-07-2016	
	BC 85945	1 ^e kj	Anciens Marais Salants, Champagne-les-Marais, Frankrijk	03-08-2015	13-08-2015	
	BC 85972	> 1 ^e kj	Heuseux, Blégny, Belgium	05-08-2015	10-08-2015	
	BE 15681	1 ^e kj	Lapschure, België	21-07-2016	09-09-2016	
	BE 15964	1 ^e kj	Oorderen, België	14-08-2016	15-08-2016	
	BE 16195	1 ^e kj	Étaples, Pais-de-Calais, Frankrijk	08-08-2015	09-08-2015	Deze vogel legde hemelsbreed 258 km in een dag af!
	BE 16248	1 ^e kj	Mortagne-sur-Gironde, Frankrijk	09-08-2015	04-09-2015	
	BE 16335	1 ^e kj	Castricum, NH	11-08-2015	17-06-2016	
	BE 16387	1 ^e kj	Les Cinq-Tailles, Nord-Pais-de-Calais, Frankrijk	12-08-2015	29-08-2015	
	BE 16438	1 ^e kj	Ninove, België	13-08-2015	29-08-2015	
	BF 28073	1 ^e kj	Lapschure, België	15-08-2016	16-08-2016	Dood gevonden
	BE 16755	1 ^e kj	Fijnaart, NB	20-08-2015	08-06-2016	
	BE 16866	1 ^e kj	Amsterdamse Waterleidingduinen, NH	22-08-2015	28-07-2016	
	BF 28322	1 ^e kj	Lebbeke, België	24-08-2016	01-09-2016	
	BF 28334	1 ^e kj	Amsterdamse Waterleidingduinen, NH	24-08-2016	02-09-2016	
BF 28540	1 ^e kj	Affligem, België	28-08-2016	02-09-2016		
BF 28555	1 ^e kj	Roseliere, Chenac-Saint-Seurin-d'Uzet, Charente-Maritime, Frankrijk	31-08-2016	19-09-2016		
Sprinkhaanzanger	BE 15991	1 ^e kj	Amsterdamse Waterleidingduinen, NH	14-08-2016	16-08-2016	
Tjiftjaf	AHP 170	vgr	Eemshaven, GR	20-10-2015	18-04-2016 21-04-2016	
	ADB 797	1 ^e kj	Zuid-Kennemerland, NH	27-07-2014	03-06-2016 06-10-2016	
	AHN 285	vgr	Cádiz, Spanje	07-10-2016	15-11-2016	Dood gevonden, tegen gebouw gevlogen
Vuurgoudhaan	AGF 144	1 ^e kj man	Kröslin, Mecklenburg-Vorpommern, Duitsland	21-09-2015	30-03-2016	Onze eerste buitenlandse TMD. De plek is in het uiterste noordoosten van Duitsland
	AHN 777	1 ^e kj vrouw	Amsterdamse Waterleidingduinen, NH	08-11-2016	23-11-2016	
Zwarte Mees	BE 14698	1 ^e kj	Zerkegem, België	23-10-2015	01-11-2015	
Koolmees	BF 71250	1 ^e kj	Zuid-Kennemerland, NH	07-10-2016	19-01-2017	
Zwarte Kraai	5136259	1 ^e kj	Het Woudt, Schipluiden, ZH	11-11-2014	25-02-2016	Geschoten.
Groenling	V 777648	1 ^e kj	Gentsestraat, Den Haag	22-07-2015	07-09-2016	Dood binnengebracht bij dierenkliniek.
	V 777798	1 ^e kj	Wassenaar, ZH	06-08-2015	11-05-2016	< dan een week dood, tegen een raam gevlogen.

5 Waarnemingen op en rondom de ringbaan

Hieronder volgt een overzicht van losse waarnemingen van landelijk dan wel regionaal schaarse (of anderszins interessante) soorten op en in de directe omgeving van de ringbaan.

5.1 Vogelwaarnemingen

Kwartel

Op 27 mei werden na het kwartelen drie exemplaren opgestoten en op 23 juli zat er één open en bloot in de sprang.

Roerdomp

Er waren wat minder waarnemingen dan in voorgaande jaren, maar evengoed werden regelmatig Roerdampen gezien en gehoord.

Visarend

Overvliegend op 17 augustus.

Wespendief

Een juveniel vloog over op 13 september. Dezelfde vogel werd even later vanaf De Vulkaan, Den Haag gezien.

Velduil

Hoog over op 11 oktober.

Pestvogel

Overvliegend op 8 november.

Wielewaal

Voor het eerst sinds jaren zat er weer eens een zingende Wielewaal bij de ringbaan, en wel op 4 juni.

Waterpieper

Naast de gevangen vogel kwamen er nog twee of drie naar beneden dit najaar.

Grauwe Vliegenvanger

Ter plaatse op 17 augustus. Het blijft een volslagen raadsel waarom deze soort – die jaarlijks toch wel op of rondom de baan wordt gezien – deze eeuw nog niet in Meijndel is geringd.

Bladkoning

Ter plaatse op 4 en 10 oktober.

Grote Barmsijs

Diverse eenlingen en kleine groepjes gezien. De vogels reageerden opvallend lauw op het geluid dit najaar: slechts een enkeling landde en uiteindelijk werd er maar eentje gevangen.

Dwerggors

Ter plaatse ten zuiden van de baan op 11 oktober, gevonden door één van de ringers.

5.2 Overige waarnemingen

Boomkickers blijven het erg goed doen rondom de baan. **Rugstreeppadden** en **Zandhagedissen** werden af en toe waargenomen. Op 27 mei hingen na de nachtvangst liefst 22 **Bosmeikevers** in de netten.

Literatuur

Adriaens, P & C Gibbins, 2016. Identification of the *Larus canus* complex. Dutch Birding 38:1

Knijff, P de, V van der Spek & J Fischer, 2012. Genetic identity of grey chiffchaffs trapped in the Netherlands in autumns of 2009-2011. Dutch Birding 34:6.

van der Spek, V, M Verrips & R van der Vliet (2016). Jaarverslag Vrs Meijendel 2015. Stichting Vrs Meijendel, Den Haag.

Websites

www.knmi.nl

www.trektellen.nl

Afbeelding 18. Grote Barmsijs, mannetje, Meijendel, Wassenaar, 8 november 2016. Er leek een barmsijzeninvasie op handen, maar die zette uiteindelijk niet door.